

Aftrekbaarheid van (bemiddelings)kosten bij een vrijkomende lijfrente

Op 14 december 2023 heeft de Kennisgroep verzekeringsproducten en assurantiebelasting een gewijzigd standpunt¹ uitgebracht over de aftrekbaarheid van (bemiddelings)kosten wanneer een vrijkomende lijfrente² wordt omgezet in een direct ingaande uitkering. Op grond van artikel 3.108 Wet IB 2001 kunnen kosten die worden gemaakt bij een vrijkomende lijfrente – onder voorwaarden – in aftrek worden gebracht. Wat kan er wel en wat kan er niet in aftrek worden gebracht volgens het gewijzigde – en ingetrokken standpunt? Welke mogelijkheden zijn er nog meer?

Drs. R.R.H.A.

Martens RB

Rudie Martens is pensioenstrateeg en directeur-eigenaar van Vallura en voorzitter van de RB-commissie Toekomstvoorzieningen.

Sinds 1 januari 2013 zijn de kosten voor de beloning van de assurantieadviseur voor het afsluiten of verlengen van een lijfrente niet meer aftrekbaar.³ Deze kosten waren dat voorheen wel.

Dit om een gelijk speelveld te creëren voor de directe kosten van de adviseur bij lijfrente-producten, ten opzichte van betaling van de assurantieadviseur middels provisie. Want bij provisie zijn de kosten als onderdeel van de premie ook aftrekbaar. Na de invoering van het provisieverbod, was de gelijkstelling tot aftrekbaarheid van de door de assurantieadviseur rechtstreeks in rekening gebracht kosten als beloning voor zijn/haar werkzaamheden niet langer nodig.

De aftrekbaarheid van kosten van lijfrente-producten en oudere oudedagsvoorzieningen kende tot voor kort weinig aandacht. Maar recent lijkt er uit meerdere hoeken bijval te komen voor de mogelijke aftrekbaarheid van dit soort kosten. Niet alleen publiceerde de kennisgroep⁴ op 8 juni 2023 een standpunt over de aftrekbaarheid van bemiddelingskosten bij een vrijkomende lijfrente. Ook publiceerde het Verbond voor Financiële Beroepsorganisaties (VFBO) de bevindingen uit een verkennend onderzoek⁵ over verbeteringen van financieel advies met daarin de oproep om kosten van financieel advies integraal aftrekbaar te maken.

Ingetrokken standpunt kennisgroep

Het standpunt van 8 juni 2023 riep in de praktijk meerdere vragen op. Daarom is het vervangen door een gewijzigd standpunt van 14 december 2023, waarbij het oude

standpunt is ingetrokken. In het standpunt van 8 juni 2023 leek het relevant te zijn dat de lijfrente-aanbieder zelf géén aanbod deed om het vrijgekomen lijfrentekapitaal om te zetten naar een uitkering.

Voor de opbouw van de vraagstelling is het relevant om te vermelden dat als de lijfrente-aanbieder wel zelf een aanbod doet, dat dit is gebaseerd op *execution only*. De lijfrente-aanbieder geeft dus geen advies. Een lijfrente-aanbieder doet vanwege bepalingen in de Wet op het Financieel Toezicht (WTP) een dergelijk aanbod alleen in combinatie met het afnemen van een kennis- en ervaringstoets (KET).

Naar aanleiding van het gepubliceerde standpunt ontstond binnen de financiële advieswereld een groeiende aandacht voor de mogelijke aftrekbaarheid aan kosten.

Gewijzigde standpunt kennisgroep: wat is aftrekbaar?

Met het uitbrengen van het gewijzigde standpunt heeft de kennisgroep een, in de basis, helder standpunt uitgebracht. Ten opzichte van het oude standpunt wordt ingegaan op het ontbreken van relevantie van ‘*execution only*’ door de lijfrente-aanbieder, de gebruikelijkheid aan bemiddelingskosten en de vereiste van bemiddeling aan een deskundige. Hoewel niet expliciet opgesomd, kunnen de volgende eisen voor aftrekbaarheid van kosten worden ontleend aan het standpunt:

1. De aftrekbaarheid van kosten beperkt zich tot kosten die in rekening zijn gebracht door een deskundige die beschikt over een vergunning om te mogen bemidde-

len zoals bedoeld in de WFT.

2. Alléén de bemiddelingskosten kunnen in aftrek worden gebracht.
3. Een bedrag van € 250 wordt in dit kader gezien als gebruikelijke kosten voor bemiddeling.
4. Het is niet relevant of iemand verplicht of vrijwillig de hulp van een deskundige inschakelt, noch of de mogelijkheid van execution only met een KET ontbreekt.
5. Alleen als de kosten worden gemaakt bij het aangaan van een direct ingaande uitkering, waarbij er reeds een bestaande lijfrente-overeenkomst en dus een reeds bestaande bron is, zijn de kosten aftrekbaar.

Gewijzigde standpunt kennisgroep: wat is niet aftrekbaar?

In het standpunt worden ook enkele voorbeelden genoemd van situaties die niet tot aftrek kunnen leiden. Hoewel niet expliciet opgesomd, kan in de volgende situaties geen sprake zijn van aftrekbaarheid van kosten.

1. Advieskosten en productkosten zijn niet aftrekbaar. Dus de kosten van financieel advies van een financieel adviseur én de productadvieskosten van een deskundige die beschikt over een vergunning om te mogen adviseren (en bemiddelen) in de zin van de WFT zijn beide niet aftrekbaar. Ik ga hier later in deze bijdrage op in.
2. Als er een direct ingaande lijfrente (DIL) wordt afgesloten, waarbij er niet reeds een bestaande lijfrentecontract is, zijn de bemiddelingskosten niet aftrekbaar. Bijvoorbeeld bij afstorting van de stakingswinst in een direct ingaande uitkering.
3. De bemiddelingskosten die worden gemaakt bij het verlengen of uitstellen van een vrijkomende lijfrente zijn niet aftrekbaar.

Terug naar de wettekst

Het toestaan van de aftrekbaarheid van kosten houdt verband met de aftrekbaarheid van kosten voor uitkeringen en verstrekkingen⁶. Het moet gaan om kosten

1. van uitkeringen en verstrekkingen⁷ en
2. daarop drukkende kosten en
3. voor zover die kosten zijn gemaakt ter verwerving, inning en behoud van die uitkeringen en verstrekkingen en
4. voor zover die kosten in hun totale omvang niet overtreffen wat gebruikelijk is.

Het meest bekend zijn situaties die betrekking hebben op de verwerving, inning of behoud van alimentatie-uitkeringen door een ex-partner. Minder bekend is de mogelijkheid om gemaakte kosten bij echtscheiding in de verrekening van pensioenrechten en lijfrente in aftrek te brengen.⁸ Ik ga hier niet verder op in.

Met het standpunt in de hand kunnen de aanvullende conclusies worden getrokken:

1. Van aftrekbaarheid van kosten voor een vrijkomend pensioenkapitaal (zoals bedoeld in de Wet LB 1964) en een vrijkomend kapitaal uit een loonstamrecht kan geen sprake zijn, omdat deze buiten de definitie-

Kosten van algemeen financieel advies, noch productadvies zijn aftrekbaar

ring van artikel 3.100 Wet IB 2001 vallen.

2. Ook andere kosten kunnen aftrekbaar zijn als deze verband houden met de verweving, behoud of inning van de uitkering uit een reeds bestaande bron. Te denken valt aan de kosten die een lijfrente-gerechtigde moet maken om aan te tonen dat hij/zij nog in leven is (attestatie de vita).
3. Als bemiddelingskosten van de deskundige het bedrag van € 250 overschrijden zijn deze naar het standpunt van de kennisgroep voor het meerdere niet aftrekbaar.
4. Als de gerechtigde minder dan € 250 kosten heeft gemaakt, of deze kosten worden vergoed door een ander, dan zijn deze kosten niet aftrekbaar, of althans niet voor meer dan er aan drukkende kosten gemaakt zijn.

Kosten van algemeen financieel advies, noch productadvies zijn aftrekbaar

Zijn er meer mogelijkheden?

Hoewel het standpunt op zichzelf duidelijk is in haar antwoord op de vraagstelling, is op sommige onderdelen de onderbouwing niet altijd overtuigend noch toegespitst op alle praktische situaties.

Zonder daarin volledig te zijn, wil ik hierin de volgende voorbeelden benoemen.

Aftrekbaarheid van advieskosten

De kennisgroep concludeert dat advieskosten, die worden gemaakt in verband met een (af te sluiten) lijfrente, niet aftrekbaar zijn op grond van 3.108 Wet IB 2001:

‘Bemiddelingskosten die worden gemaakt om een direct ingaande lijfrente af te sluiten, terwijl geen sprake is van (de uitvoering van) een al bestaand lijfrentecontract, zijn niet aftrekbaar. Dit zijn immers bronkosten. Deze kosten worden dus niet gemaakt voor het verwerven van periodieke (lijfrente-)uitkeringen uit een al bestaande bron. Daarom zijn deze kosten niet aftrekbaar op grond van artikel 3.108 Wet IB 2001. Datzelfde geldt voor advieskosten die worden gemaakt in verband met een (af te sluiten) lijfrente.’

In de laatste zin van het citaat staat het standpunt omtrent de niet-aftrekbaarheid van advieskosten duidelijk vermeld. De onderbouwing hiervan is mij echter niet duidelijk. Dat bronkosten niet aftrekbaar zijn, daar kan ik me wel in vinden. Maar wat nu precies onder bronkosten geschaard moet worden, is allerminst duidelijk. De slotzin uit het citaat is geplaatst in een alinea waarin de vereiste van een reeds bestaande bron het hoofdonderwerp is. Dat lijkt erop te duiden dat ook advieskosten zonder een reeds bestaande bron niet aftrekbaar zijn. Of wordt hier bedoeld dat advieskosten

Ook de belastingadviseur kan betrokken zijn bij de advisering van een vrijgekomen lijfrente

per definitie bronkosten zijn? Dit laatste lijkt mij onwaarschijnlijk. De wettekst noch, althans zover mij bekend, de parlementaire stukken en rechtspraak maken duidelijk dat advieskosten altijd bronkosten zouden zijn. Waarom de kenniscgroep zich beperkt tot bemiddelingskosten is niet verder toegelicht. Het is wel logisch verklaarbaar indachtig de oorspronkelijke vraagstelling in het ingetrokken standpunt. Omdat de oorspronkelijke vraagstelling uitging van de situatie van 'execution only' en daarmee een KET, is er per definitie geen sprake van advieskosten. Bij 'execution only' wordt namelijk alleen bemiddeld, geen concreet product geadviseerd. Er zijn dus geen advieskosten in de zin van de WFT.

Ik maak hier onderscheid tussen twee vormen van advies. Ook een belastingadviseur kan betrokken zijn bij

de advisering van een vrijkomende lijfrente. Een belastingadviseur mag namelijk in algemene zin verschillen uitleggen tussen bijvoorbeeld een bancaire lijfrente en een verzekerde lijfrente, alsook ingaan op de fiscale consequenties van een uitkering. Dat mag ook als die belastingadviseur niet beschikt over een vergunning om te mogen adviseren en bemiddelen in financiële producten in de zin van de WFT. Ik noem dit soort advisering 'algemeen financieel advies'. Als advisering verband houdt met de aanbeveling van een specifiek financieel product, moet de adviseur wel beschikken over een vergunning om te mogen adviseren en bemiddelen in financiële producten in de zin van de WFT. Ik noem dit soort advisering 'productadvies'.

Welnu, van algemeen financieel advies kan ik me voorstellen dat de daarmee gepaard gaande kosten niet direct verband houden met het verwerven van een uitkering en begrijp ik het standpunt dat deze kosten niet aftrekbaar zijn. Met betrekking tot productadvies ben ik van mening dat deze kosten wel direct verband houden met de verwerving van de periodieke uitkering. Je zult toch eerst moeten weten bij welk product je de uitkering wil onderbrengen, alvorens tot bemiddeling over te gaan. Een lijfrente wordt als complex product gezien. Dus dat

de hulp van een deskundige op dit onderdeel noodzakelijk is, lijkt me evident. Ik lees ook bijval voor mijn visie, namelijk dat productadvieskosten ook aftrekbaar zijn in de 2e nota van wijziging bij het Belastingplan 2013. Daarin wordt de afschaffing van aftrekbaarheid van de kosten van de assurantietussenpersoon voor diens beloning op het ‘afsluiten dan wel verlengen van een lijfrente’ toegelicht. Een assurantietussenpersoon verzorgt advies én de bemiddeling waarbij de beloning ziet op beide handelingen. Hoe het ook zij, het standpunt van de kennisgroep en daarmee de Belastingdienst is duidelijk. Kosten van algemeen financieel advies, noch productadvies zijn aftrekbaar.

Aftrekbaarheid bij de uitgestelde lijfrente

In het standpunt van de kennisgroep wordt geconcludeerd dat de (bemiddelings)kosten voor een uitgestelde lijfrente niet aftrekbaar zijn, omdat er geen verwerving van een uitkering plaatsvindt. Ik citeer:

‘Let op: Bemiddelingskosten die worden gemaakt om een uitgestelde lijfrente af te sluiten, zijn geen kosten gemaakt ter verwerving van periodieke uitkeringen. Daarom zijn deze kosten niet aftrekbaar op grond van artikel 3.108 Wet IB 2001.’

Deze ‘let op’ is een aanvulling op de vraagstelling in het standpunt. Vanuit de wettekst is wel te begrijpen dat er sprake moet zijn van een uitkering. Artikel 3.108 Wet 2001 vereist een uitkering en artikel 3.100 Wet IB 2001 voegt daar per saldo aan toe dat er sprake moet zijn van een termijn van een uitkering. Maar waarom dit geen uitgestelde uitkering mag zijn, is mij toch een raadsel. Bij een uitgestelde uitkering kan nog onderscheid worden gemaakt tussen het bedingen van een vastgestelde uitkering die op een later moment ingaat (hierna ‘uitgestelde lijfrente’) enerzijds en het uitstellen van de vaststelling van de concrete uitkering naar een later moment (hierna ‘gerichte lijfrente’). Het verschil is dat als sprake is van een uitgestelde lijfrente er toch wel degelijk een uitkering is verworven, terwijl dit bij een gerichte lijfrente niet het geval is. Voor een gerichte lijfrente is de niet-aftrekbaarheid van kosten voor verwerving van een uitkering wel begrijpelijk. Er blijft echter een recht op een toekomstige uitkering uit een lijfrente bestaan. Dit recht wordt behouden. Ook het behoud van een uitkering kan vallen onder de kostenaf trek van artikel 3.108 Wet IB 2001. Ik lees bijval voor het standpunt van de kennisgroep in de 2^e nota van wijziging van het Belastingplan 2013 bij het schrappen van de uitvoering. Hier staat immers ook expliciet vermeld dat aftrekbaarheid van kosten voor het verlengen van een lijfrente eindigt. Het is niet de bedoeling van de wetgever dat deze kosten van verlenging aftrekbaar zijn.

Aftrekbaarheid van productkosten

In het standpunt van de kennisgroep maakt de slotzin expliciet duidelijk dat productkosten niet aftrekbaar zijn. Achter de ‘let op’ aanvulling is namelijk nog één zin toegevoegd:

‘Datzelfde geldt voor de productkosten die de aanbieder verwerkt bij het vaststellen van de lijfrente-uitkeringen.’

Dit roept bij mij toch wel enkele vragen op. Juist de productkosten zijn kosten die verband houden met de verwerving van het product en daarmee de uitkering. Met name als een gerechtigde zelf, middels ‘execution only’, een product afsluit, dan willen de lijfrente-uitvoerders wel vaker product-, afsluit- of distributie kosten aanvullend in rekening brengen. Die kosten houden direct verband met de verwerving van de uitkering en daarmee lijkt het in aftrek brengen van die kosten ook verdedigbaar. De kosten die uit het kapitaal worden onttrokken, drukken niet direct op de gerechtigde en lijken mij uitgesloten voor aftrek. Hoe het ook zij, het standpunt van de kennisgroep en daarmee de Belastingdienst is op het punt van productkosten duidelijk.

Afstorten uit de winstsfeer

Bij het aangaan van een lijfrente binnen een onderneming, na bijvoorbeeld een bedrijfsovername of inbreng in een besloten vennootschap, zullen kosten doorgaans door de onderneming worden gedragen en om die reden niet aftrekbaar zijn. Ook zullen het bronkosten betreffen, die niet kunnen leiden tot aftrek. Dit zou anders kunnen zijn indien een bestaande aanspraak in de

De vaststelling á € 250 schept enerzijds duidelijkheid, maar anderzijds is het verder niet onderbouwd.

winstsfeer wordt afgestort bij een professionele verzekeraar of bank. Het standpunt van de kennisgroep beschrijft dat er een contract met een lijfrente-uitvoerder moet zijn. Voor dit soort lijfrenten kan de onderneming als uitvoerder kwalificeren en daarmee kan bij afstorting in een direct ingaande lijfrente ook aftrek van bemiddelingskosten geclaimd worden, als deze kosten in privé door de belastingplichtige worden gedragen. Het standpunt van de kennisgroep laat zich hier echter niet expliciet over uit.

Grens en onderbouwing van € 250 kosten

Volgens de kennisgroep kan een bedrag van € 250 voor bemiddelingskosten als gebruikelijk worden gezien. In samenhang met artikel 3.108 Wet IB 2001 kan worden geconcludeerd dat eventueel hogere kosten niet aftrekbaar zijn. Deze zijn dan immers niet meer gebruikelijk. De hoogte van de vaststelling á € 250 schept enerzijds duidelijkheid, maar anderzijds is het verder niet onderbouwd, hoewel ik informeel heb begrepen dat het onderzocht is. Het lijkt mij aan de belastingplichtige om aannemelijk te mogen maken dat een hoger bedrag ook als gebruikelijk kan worden aangemerkt, bijvoorbeeld blijkens de factuur van de deskundige. In de praktijk zullen veel deskundigen een samengestelde prijs rekenen voor de advisering inclusief bemiddeling. Met het standpunt van de kennisgroep in de hand zal dan niet de hele nota aftrekbaar kunnen zijn, immers de advieskosten zijn niet aftrekbaar. De duiding van € 250 geeft wel enige houvast dat dit deel van de totale nota als aftrekbaar mag worden gezien.

Wet Toekomst Pensioenen

In het kader van de Wet Toekomst Pensioenen (WTP) is er verruiming van de jaar- en reserveringsruimte.⁹ Bij deze overgang van het hele pensioenstelsel naar premiesystemen wordt eenvoudigweg gesteld dat pensioenen tot het uitkeringsmoment beleggingswaardes zijn. Het pensioen wordt ook individueler.

Sinds de verruiming van de jaar- en reserveringsruimte valt er een grotere vraag naar lijfrenteproducten te constateren. Lijfrentes zijn individuele, complexe producten. Vooral voor ondernemers is de lijfrente bij uitstrek een middel om invulling te geven aan het sparen voor de ouderdag. Bij de totstandkoming van de WTP is een motie¹⁰ aangenomen om te onderzoeken hoe de mogelijkheden van pensioenopbouw door zelfstandigen verbeterd kan worden. De verruiming van de aftrekbaarheid van kosten voor advies en bemiddeling rondom pensioenopbouw kan een belangrijke verbetering zijn en daarmee stimulant voor een ondernemer

(en particulier) om daadwerkelijk tot actie over te gaan rondom (extra) pensioenopbouw middels lijfrenteproducten.

Ik verwacht dat door de veranderingen en de wijziging van pensioenstelsel naar het premiesysteem de behoefte aan begeleiding bij de invulling van de beleggingen – maar vooral in het maken van de keuzes bij het moment van uitkering – een enorme vlucht gaat krijgen. En als dat niet zo is, vrees ik dat veel mensen een (onbewust) foute keuze maken. Om de drempel voor het inschakelen van een deskundige te verlagen, is het goed om de advies- en bemiddelingskosten aftrekbaar te maken. Ik sluit me wat dat betreft graag aan bij de oproep van het VFBO.

Conclusie

Al met al ben ik blij met het verbeterde standpunt van de kennisgroep. Dit schept vertrouwen over de aftrekbaarheid van kosten rondom een ingaande lijfrente. Dat is goed nieuws. Verder geeft het standpunt veel duidelijkheid over de reikwijdte en richting aan het bedrag dat als gebruikelijk mag worden gezien en daarmee aftrekbaar is.

Op enkele puntjes zou een ruimere toepassing binnen artikel 3.108 Wet IB 2001 denkbaar kunnen zijn, zoals bij de aftrekbaarheid van productadvieskosten en drukkende productkosten. Ik ben benieuwd hoe de praktijk zich hierin gaat ontwikkelen. Maar laten we met z'n allen vooral blij zijn met de mogelijkheid die geboden is om ons behoeden voor te veel hebzucht. Met de toenemende individualisering en in de toekomst weer vaker voorkomende expirerende kapitalen ben ik voorstander van verdere verruiming van aftrekbaarheid van (advies)kosten dan nu. Daarvoor is echter de wetgever eerst aan zet.

Noten

- 1 Standpunt Kennisgroep verzekeringsproducten en assurantiebelasting KG:070:2023:21 Bemiddelingskosten bij een direct ingaande lijfrente.
- 2 Met de lijfrente wordt in dit artikel zowel de verzekerde lijfrente (art. 3.125 Wet IB 2001) als de bancaire lijfrente (art. 3.126a Wet IB 2001) bedoeld.
- 3 Belastingplan 2013, nr 33 402, tweede nota van wijziging.
- 4 Met de Kennisgroep wordt in dit artikel bedoeld: de Kennisgroep verzekeringsproducten en assurantiebelasting van de Belastingdienst.
- 5 Zie <https://vfbo.nl/word-wakker-maak-financieel-advies-toegankelijker-en-betalbaarder/>
- 6 Artikel 3.108 Wet IB 2001.
- 7 Het begrip uitkeringen en verstrekingen is uitgewerkt in artikel 3.100 Wet IB 2001.
- 8 Zie artikel 3.102 Wet IB 2001 in samenhang met artikel 3.108 Wet IB 2001.
- 9 Artikel 3.127 Wet IB 2001.
- 10 Motie van de leden Stoffer en Smals d.d. 15 december 2022, Nr. 162.